

sedmi letech pozorování, pokusů a dílčích úprav byla napsána nová právní norma – Federální zákon o komunikaci z roku 1934 (The Communication Act of 1934). Tento zákon, který byl však mnohokrát novelizován, je základem právní úpravy rozhlasového a televizního vysílání ve Spojených státech amerických dodnes.

Federální zákon o komunikaci byl vyhlášen 19. června 1934 a na jeho základě byla rovněž v roce 1934 ustavena Federální komunikační komise (Federal Communications Commission – FCC).

1.2 Federální komunikační komise (FCC)

Federální komunikační komise (FCC) je regulačním a kontrolním orgánem, který zodpovídá za veškeré komunikace (tzn. radiokomunikace, telekomunikace, rozhlasové a televizní vysílání, přenos dat atd.). Hlavním smyslem existence FCC je naplňování zákona o komunikaci a výkon státní správy v oblasti telekomunikací.

Ačkoli Federální komunikační zákon z roku 1934 dával FCC rozsáhlé pravomoci, nebyla jí udělena přímá možnost zasahovat do obsahu vysílání rozhlasových stanic. Paragraf 326 stanovil: „*V tomto zákoně nelze ničemu rozumět v tom smyslu, že by byla komisi dána možnost k provádění cenzury nad rozhlasem nebo rádiovými signály, vysílanými kteroukoli stanicí.*“¹⁸⁾

V době války má však prezident Spojených států pravomoci, které přesahují působnost Federální komunikační komise. Může zastavit provoz rozhlasové stanice, omezit vysílací časy a vysílací zařízení zabavit pro vojenské účely – je-li to podle jeho názoru nutné pro bezpečnost státu. Prezident navíc může v rámci zákonů zrušit nebo omezit práva FCC.¹⁹⁾

V době výjimečného stavu nebo války mohou být na FCC rovněž převedeny zvláštní funkce. Může např. koordinovat využití rozhlasu s národním bezpečnostním programem. Za druhé světové války organizovala Federální komunikační komise protišpionážní službu pro zahraniční vysílání USA, jež měla za úkol kontrolovat nepřá-

telskou rozhlasovou propagandu (Chester, Garrison, 1956, str. 72).

FCC je v současnosti federální agenturou financovanou ze státního rozpočtu Spojených států amerických, není tudíž ministerstvem, byť odpovídá za rozsáhlou oblast státní správy. Centrální úřad FCC sídlí ve Washingtonu, po celých Spojených státech amerických má komise dalších 30 úřadoven. Politické rozhodování vykonává sbor pěti komisařů. Komisaři jsou jmenováni prezidentem USA na základě doporučení a schválení Senátu. Prezident jmenuje předsedu FCC. Vzhledem k různým začátkům a koncům pětiletého funkčního období komisařů nemůže dojít k tomu, že by se za vlády jednoho prezidenta proměnila celá FCC. Federální komunikační komise určuje mj. technické standardy a normy telekomunikací. Komise rovněž vydává směrnice a doporučení, jejichž právní síla nemá sílu zákona, nicméně provozovatelé rozhlasových a televizních stanic je většinou respektují. FCC totiž disponuje silným instrumentem – rozhoduje o tom, zda bude či nebude vysílací licence obnovena (Šmíd, 1993, str. 11–13).

Byla to Federální komunikační komise a její členové (především Frieda Hennock), kdo v historii rozhlasového vysílání ve Spojených státech amerických několikrát rozpoutali veřejnou diskusi na téma „Veřejné vysílání (public broadcasting) v USA“.²⁰⁾ Veřejné rozhlasové vysílání má i v současnosti značnou podporu FCC a komise oceňuje jeho význam pro rozvoj americké společnosti.

1.3 Z historie veřejného rozhlasového vysílání v USA

Historie veřejného vysílání (public broadcasting) začala ve Spojených státech amerických současně s rozvojem prvních rozhlasových stanic. Již v letech 1921–1922 bylo mnoho rozhlasových stanic zřízeno při vysokých školách a univerzitách. Jejich program byl nekomerční a výchovný. S notnou dávkou zjednodušení je tak možné konstatovat, že prvními „koncesionáři“

18) In: The Communications Act of 1934, with amendments and index thereto. Revised to January 1952. Federal Communications Commission: Washington, 1952, str. 34.

19) In: The Communications Act of 1934, with amendments and index thereto. Revised to January 1952. Federal Communications Commission: Washington, 1952, str. 65–67.

20) Viz následující podkapitola 1.3 Z historie veřejného rozhlasového vysílání v USA.

se ve Spojených státech stali studenti a mecenáři vysokých škol a univerzit, z jejichž rozpočtů byl provoz těchto rozhlasových stanic hrazen.

Později, ve čtyřicátých letech dvacátého století, vyhradila Federální komunikační komise (FCC) část kmitočtového spektra v pásmu velmi krátkých vln právě neziskovému rozhlasovému stanicím, jejichž zřizovateli byly vysoké školy a univerzity.

Rozsáhlá diskuse o postavení a rozvoji neziskového rozhlasového a televizního vysílání začala ve Spojených státech amerických v padesátých letech a pokračovala i v letech šedesátých. Frieda Hennock, první žena – členka Federální komunikační komise (FCC), bojovala v padesátých letech za zřízení nových vzdělávacích televizních kanálů podporovaných federální vládou USA. Ve své argumentaci Hennock použila i tezi, že federální vláda může vzdělávací kanály využít pro šíření svých politických myšlenek.²¹⁾

V roce 1964 byla z podnětu Národního sdružení vzdělávacího rozhlasu a televize a ministerstva výchovy USA utvořena Carnegieova komise (Carnegie Commission). V lednu 1967 vydala tato komise Zprávu a doporučení k programu vzdělávací televize.²²⁾ Carnegieova komise doporučila, aby vzdělávací televize v USA byla rozdělena na:

- 1) veřejnou televizi, která by se zabývala tématy majícími význam pro život společnosti, avšak zatím se nehodícími ani pro vysílání financované reklamou, ani pro vyučování televizí;
- 2) televizní vyučování.

Dále komise navrhla, aby Kongres vytvořil „Společnost pro veřejnou televizi“, která by měla alespoň dvě studia a dodávala programy pro celou síť vzdělávací televize.²³⁾

Ve zprávě Carnegieovy komise z roku 1967 jsou rovněž rozlišeny tři hlavní typy rozhlasových a televizních organizací:²⁴⁾

- 1) *Komerční rozhlas a televize* – orientuje se na získání co největšího počtu posluchačů a diváků, kteří poslouchají pořady placené inzerenty. Do pořadů je včleněna reklama. Posluchači jsou potenciálními spotřebiteli výrobků inzerujících firem. Komerční média obvykle vysílají rekreativní a zábavné programy, méně dbají na informativní, vzdělávací a poznávací posílání. V umění preferují to, co žádá masový posluchač a divák.
- 2) *Vzdělávací rozhlas a televize* – podněcuje své posluchače a diváky k užitečným a obecně prospěšným činnostem, připravuje je na životní a pracovní činnosti. Poskytuje příjemcům vysílání rozsáhlý soubor poznatků z nejrůznějších oborů vědy, techniky a dalších oblastí.
- 3) *Veřejný rozhlas a televize* – má uspokojovat všechny zájmy člověka i společnosti, jejich kulturního rozvoje. Veřejné vysílání nemá být – na rozdíl od ryze vzdělávacích organizací – výlučně určeno ke vzdělávacím účelům.

Rok 1967 je možné považovat za důležitý mezník v historii veřejného vysílání (public broadcasting) ve Spojených státech amerických. Na základě zprávy a doporučení Carnegieovy komise předložil v roce 1967 prezident Lyndon B. Johnson Kongresu USA Zákon o veřejném vysílání (Public Broadcasting Act). Kongres právní normu o veřejném vysílání v témže roce schválil. V listopadu 1967 prezident Johnson zmíněný zákon podepsal.

Zákon o veřejném vysílání dal z federálního rozpočtu k dispozici několik stovek milionů dolarů na podporu místních vzdělávacích kanálů a na propojení neziskových rozhlasových a televizních stanic. I v liberální společnosti, jakou jsou Spojené státy americké, tak stát podpořil rozvoj nekomerčního a neziskového sektoru rozhlasového a televizního vysílání.²⁵⁾

21) In: Folkerts, J., Teeter, D. L. (1998): *Voices of a Nation: a history of mass media in the United States*. Boston: Allyn and Bacon, str. 478.

22) Viz *The Report and Recommendations of the Carnegie Commission on Educational Television*. Public Television: A program for Action. 1967.

23) In: Burton, P. (1968): *Recent Developments in Educational Radio and Television in the United States*. EBU Review, 108 B, 1968, str. 28–31.

24) In: Šubrt, K. (1970): *První kroky k veřejnému rozhlasu a televizi v USA*. *Rozhlas ve světě*, září 1970. Praha: Československý rozhlas, str. 18.

25) Již v úvodu této práce jsem se zmínil o tom, že z právního hlediska nejsou organizace zabývající se veřejným vysíláním v USA srovnatelné s evropskými veřejnoprávními institucemi. V USA jde o právnické osoby soukromého práva, které prostředky pro svoji činnost získávají jednak členskými příspěvky, dále pak z darů a podpor. Pouze malou část příjmů vysílatelů veřejné služby v USA tvoří dotace, které poskytuje buď vláda federální, nebo vlády místní. Stejně tak není možné srovnávat právní předpisy související s veřejným vysíláním v USA s evropskými právními normami, v nichž je zakotvena role vysílatelů veřejné služby.

V listopadu 1967 vzniklo Studio veřejného vysílání (Public Broadcast Laboratory), které začalo vyrábět a vysílat vlastní programy. Zakladatelem studia byl Fred Friendly.²⁶⁾ Studio veřejného vysílání bylo nezávislou složkou Národní vzdělávací televize, kterou financovala Fordova nadace. Studio mělo ověřit koncepci veřejného vysílání, která bude postavena na kvalitě vysílaných programů. Fordova nadace poskytla Studiu 12,5 milionu dolarů na dvouletý program vysílání. Studio dostalo za úkol připravovat týdně dvouhodinový pořad ve formě magazínu aktualit. S některými pořady mělo značný úspěch – například s pořadem o problémech rasismu a především pak s filmem o Martinu Lutheru Kingovi.

Dalším důležitým krokem v rozvoji veřejného televizního a rozhlasového vysílání ve Spojených státech amerických bylo na konci šedesátých let ustavení Společnosti pro veřejné vysílání (Corporation for Public Broadcasting – CPB).

2. Společnost pro veřejné vysílání (CPB)

Společnost pro veřejné vysílání (CPB) vznikla v roce 1967, a to na základě Zákona o veřejném vysílání (Public Broadcasting Act). CPB je dodnes základním pilířem veřejného rozhlasového a televizního vysílání v USA.

Společnost pro veřejné vysílání (CPB) je nevládní, soukromá a nezisková organizace. Jejím cílem je podpora rozvoje nekomerčního a veřejného vysílání ve Spojených státech amerických (televize, rozhlas a on-line). CPB investuje do více než tisícovky místních rozhlasových a televizních stanic – do jejich zázemí, programů a rozvojových plánů.²⁷⁾

Součástí aktivit CPB jsou v současnosti především tři společnosti²⁸⁾, které se v USA veřejným vysíláním zabývají:

1) *Public Broadcasting Service (PBS)* – byla založena v roce 1969. Jde o soukromou a neziskovou společnost, která se zabývá výrobou a distribucí programů pro televizní vysílatele veřejné služby. PBS dodává svůj program přibližně 350 členským televizním stanicím, které jsou sdruženy v síti americké veřejné televize.

2) *National Public Radio (NPR)* – vznikla v roce 1970. Jde o soukromou neziskovou společnost, která se zabývá výrobou a distribucí programů pro rozhlasové vysílatele veřejné služby. Síť NPR je složena z bezmála šesti stovek místních rozhlasových stanic, které šíří program National Public Radio (Národní veřejný rozhlas) po celých Spojených státech amerických. NPR vyrábí především zpravodajské a kulturní programy. Mezi nejpopulárnější z nich patří *Morning Edition*, *All Things Considered*, *Talk of the Nation* a *Live at the Met*.²⁹⁾

3) *Public Radio International (PRI)* – společnost PRI se původně jmenovala *American Public Radio (APR)* a vznikla v roce 1983. Do projektu APR se v počátcích zapojilo pět veřejných rozhlasových stanic v USA. *American Public Radio* dodávalo lokálním rádiím především zpravodajské a hudební pořady. Na přelomu osmdesátých a devadesátých let začala společnost APR spolupracovat se dvěma zahraničními vysílateli veřejné služby – a to s kanadskou CBC (Canadian Broadcasting Corporation) a s britskou BBC (British Broadcasting Company). Na Public Radio International byla společnost APR přejmenována 1. července 1994. Obdobně jako *National Public Radio (NPR)* se i společnost *Public Radio International (PRI)* zabývá výrobou a distribucí programů pro rozhlasovou síť vysílatelů veřejné služby. Posláním PRI je publikace informací, komentářů a kulturních zážitků,

26) Fred Friendly byl profesorem žurnalistiky na Columbijské univerzitě. V roce 1966 rezignoval na funkci šéfa zpravodajství televizní a rozhlasové sítě Columbia Broadcasting System (CBS). Jeho rezignace byla protestem proti tomu, že společnost CBS váhala, zda má do vysílání zařadit pátou reprízu „Miluji Lucy“ nebo vystoupení velvyslance Kennana, který hovořil před zahraničním výborem Senátu o situaci ve Vietnamu. Skutečnost, že programová koncepce společnosti CBS je ovládána snahou o zisk, Friendly zkritizoval v knize „V důsledku vyšší moci“, která vyšla v roce 1967. Fred Friendly se stal poradcem Fordovy nadace pro otázky televize. Vypracoval plán na vysílání pomocí družic. Použitím družic by se, jak dokládal, snížily náklady spojené s vysíláním. Úspory by se následně daly použít na programy vzdělávací televize.

27) In: internetová adresa www.cpb.org

28) Viz schéma „Struktura veřejného vysílání v USA“ v Příloze č. 2.

29) Další podrobnosti o National Public Radio (NPR) viz čtvrtá podkapitola této práce.

keré zakládají porozumění v rozděleném a vzájemně svázaném světě mezi etnickými skupinami, národy, rasami, třídami apod.³⁰⁾ „Všeobecná dostupnost rozhlasového vysílání, intimnost poslechu a jeho citové působení mohou probudit představivost a podpořit ducha spojujícího americký způsob života s kulturou celého světa a podpořit výměnu názorů a hledání společných základních principů občanské společnosti...“ stojí v dokumentech PRI.³¹⁾ Jedním z nejpoblárnějších pořadů, který je součástí nabídky PRI, je hodinový přehled světových událostí *The World* (Svět). Tento zpravodajsko-publicistický pořad je vyráběn ve spolupráci s BBC World Service v Londýně. PRI distribuuje více než 400 hodin programu týdně, což je více, než nabízejí ostatní distributoři rozhlasových programů.³²⁾ Programová nabídka PRI sestává ze čtyř oblastí: 1) zprávy a informace, 2) humor a zajímavosti, 3) hudba, 4) specializované pořady a dokumenty.

Společnost pro veřejné vysílání (CPB) je nutné vnímat jako koordinační centrum veřejného rozhlasového a televizního vysílání ve Spojených státech amerických. Prostřednictvím CPB se distribuují finanční prostředky, které veřejné vysílání získává z federálního rozpočtu USA. Výrobě a distribuci programů veřejného vysílání se věnují tři organizace, o nichž byla řeč výše a jejichž činnost zastřešuje rovněž *Společnost pro veřejné vysílání*. Při popisu systému veřejného vysílání v USA však nesmíme opomenout jeho další významnou složku – síť veřejných rozhlasových stanic.

3. Organizace, financování a činnost sítě veřejných vysílatelů

Na celém území Spojených států amerických vysílá v současnosti více než šest stovek lokálních rozhlasových stanic, jejichž program je možné označit pojmem *vysílání veřejné služby*. Ačkoliv právní subjektivita jednotlivých stanic je autonomní (každá ze stanic má vlastní licenci

k vysílání), všechny dohromady tvoří síť, což se projevuje napojením na dva dominantní distributory rozhlasových programů: 1) *National Public Radio* (Národní veřejný rozhlas – NPR) a 2) *Public Radio International* (Mezinárodní veřejný rozhlas – PRI).³³⁾

Být součástí sítě veřejného rozhlasového vysílání je pro jednotlivé stanice výhodné hned z několika důvodů: a) snižují se náklady na výrobu finančně náročných zpravodajských a kulturních programů, b) jednotlivé stanice si mezi sebou operativně vyměňují své úspěšné pořady, c) je možné s minimálními náklady zajistit společnou propagaci veřejného vysílání a jednotlivých stanic, které se tomuto druhu vysílání věnují, d) je možné definovat společnou politiku veřejných vysílatelů v rámci systému elektronických médií, e) je možné zajistit společný prodej vysílacího času vyhrazeného reklamě prostřednictvím jedné reklamní agentury, která shání národní reklamu, atd.

3.1 Financování jednotlivých stanic v síti veřejného vysílání

Rozhlasové stanice zapojené do sítě veřejného vysílání získávají peníze na svůj provoz především ze čtyř zdrojů:

- 1) z pravidelných sbírek od posluchačů,
- 2) z výnosů reklam a sponzorství programů,
- 3) z grantů nadací a dobročinných organizací,
- 4) z prodeje úspěšných pořadů ostatním veřejným vysílatelům.

Pro názornost si vyberme jednu rozhlasovou stanici ze sítě veřejného vysílání v USA a na jejím příkladě dokumentujeme její financování a provoz.

V Chicagu je zástupcem veřejného rozhlasového vysílání stanice WBEZ, která vysílá v pásmu VKV II na frekvenci 91,5 FM. WBEZ přebírá pořady od distributorů veřejného vysílání – a to jak od *National Public Radio* (NPR), tak od *Public Radio International* (PRI). Poměr mezi vlastními a přebíranými pořady v programu WBEZ je 55:45 ve prospěch vlastní produkce.

30) In: internetová adresa www.pri.org

31) In: internetová adresa www.pri.org

32) In: internetová adresa www.pri.org

33) Viz předchozí podkapitola 2. Společnost pro veřejné vysílání.

Z nabídky *National Public Radio* (NPR) přebírá chicagská stanice WBEZ ranní a odpolední zpravodajsko-publicistické pořady *Morning Edition* a *All Things Considered*.³⁴⁾ Ze servisu *Public Radio International* (PRI) vysílá WBEZ dva pořady: půlhodinový ekonomický magazín *Marketplace* a hodinový přehled světových událostí *The World*.

Rozhlasová stanice WBEZ v Chicagu má zhruba šedesát zaměstnanců, přičemž padesát z nich se přímo podílí na tvorbě programu (vedení a administrativa jsou tvořeny deseti lidmi). Především v redakci zpravodajství však pracuje ještě desítka *volunteers* (dobrovolníků), kteří svou práci vykonávají zadarmo. Dobrovolníci se zpravidla rekrutují z řad vysokoškolských studentů a vypomáhají jako reportéři (natáčejí ankety, zaznamenávají a zpracovávají tiskové konference atd.)

Jak jsem napsal již v úvodu této podkapitoly, existují čtyři hlavní zdroje financování veřejných rozhlasových stanic ve Spojených státech amerických. Chicagské rádio WBEZ hradí svůj provoz ze všech čtyř výše zmiňovaných zdrojů.

Největším zdrojem příjmů (jde o celých 60 procent) jsou pro WBEZ výnosy ze sponzoringu a reklamy, přičemž sponzorské odkazy na začátku a konci jednotlivých pořadů jsou častější než reklamní spoty.

Druhým největším zdrojem příjmů (a to 20 procent) do rozpočtu WBEZ jsou finanční prostředky z prodeje úspěšných pořadů ostatním veřejným vysílatelům. Princip je jednoduchý: Každá stanice nabízí ve výměnné síti ostatním veřejným vysílatelům svou úspěšnou produkci. Pokud je o nabízenou produkci zájem, dostane za ni výrobce zaplacen. Čím víc stanic pořad zakoupí, tím má výrobce větší příjmy. WBEZ je v prodeji své tvorby úspěšná, a to s poledním hodinovým pořadem *Worldview*, který shrnuje a analyzuje světové dění.

Nikoli bezvýznamným zdrojem příjmů jsou peníze ze sbírek od posluchačů a mecenášů (na rozpočtových příjmech se podílejí 15 až 20 pro-

centy). WBEZ vyhláší prostřednictvím svého vysílání třikrát až čtyřikrát do roka veřejnou sbírku na provoz stanice. Sběrka trvá zpravidla týden a stanice vysílá ve svém programu rozhovory s lidmi, kteří na provoz rádia přispějí. Čtyřikrát do roka WBEZ vydává věstník *Radioletter* (Rozhlasový dopis), který obsahuje aktuální programové schéma, novinky z rozhlasového zákulisí, finanční výsledky veřejných sbírek a nezbytný kupon pro další dary posluchačů. Kupříkladu: Při zimní sbírce v lednu 2000 vybrala stanice WBEZ během týdne od čtyř tisícovek posluchačů bezmála 400 000 dolarů.³⁵⁾ Posluchačské sbírky bezesporu posilují přímou vazbu mezi médiem a těmi, kteří na jeho provoz přispívají. Provozovatelé veřejného vysílání ve Spojených státech amerických si však oprávněně stěžují, že příjmy ze sbírek jsou nejisté a velmi obtížně se sestavují rozpočty rádií ve chvílích, kdy majitelé stanic nevědí, kolik peněz se od posluchačů v tom kterém roce vybere. „*Tak trochu závidíme vysílatelům veřejné služby v Evropě, kde posluchači platí ze zákona uživatelské poplatky za rozhlasové a televizní vysílání. Už delší dobu se snažíme přesvědčit administrativu ve Washingtonu, aby uvažovala o zavedení evropského modelu financování veřejného vysílání. Zatím jsme neuspěli,*“ konstatuje Robbie Harris, ředitelka zpravodajských programů stanice WBEZ v Chicagu.³⁶⁾

Posledním zdrojem příjmů jsou finanční prostředky z grantů nadací a dobročinných organizací (v rozpočtových příjmech WBEZ představují až 5 procent). Granty pokrývají například výrobní náklady vzdělávacích pořadů či specializovaných magazínů.³⁷⁾ V této skupině příjmů jsou zahrnuty i přímé dotace na rozvojové plány ze Společnosti pro veřejné vysílání.

Když již byla řeč o příjmech, je nezbytné stručně se zmínit i o nákladech rozhlasových stanic veřejného vysílání. Veškeré příjmy investují stanice do výroby vlastního programu, do nákupu pořadů od dvou distributorů (*National Public Radio* a *Public Radio International*), šíření sig-

34) Oba citované pořady jsou podrobněji popsány v podkapitole 4.1 Programové dominanty NPR.

35) Viz *Radioletter*, Spring 2000, Vol. 10, Num. 1, str. 9.

36) In: Rozhovor autora této práce s Robbie Harris uskutečněný v Chicagu 19. června 2000.

37) Jedním ze specializovaných magazínů v programu WBEZ je sobotní hodinový pořad *On the Media*, jež stanice vysílá od šesti hodin ráno a který se věnuje médiím. Na výrobu tohoto pořadu přispívá grantem *University of Chicago*.

nálu a do nákupu techniky. Stanice veřejného vysílání v USA negenerují zisk a všechny své příjmy investují ve prospěch vysílání veřejné služby.

4. Národní veřejný rozhlas (NPR)

Již několikrát jsem se v předchozích podkapitolách zmínil o dvou dominantních distributorech rozhlasových programů: 1) *National Public Radio* (Národní veřejný rozhlas – NPR) a 2) *Public Radio International* (Mezinárodní veřejný rozhlas – PRI). Jednotlivé stanice mohou spolupracovat s jednou nebo i s oběma institucemi zároveň. Výše zmiňovaní distributoři jsou zárukou kvalitních a přitom finančně dostupných programů pro malé rozhlasové stanice, které se veřejným vysíláním ve Spojených státech amerických zabývají.

Společnost *National Public Radio* (NPR) vznikla v roce 1970 jako výrobce a distributor programu pro rozhlasové stanice veřejného vysílání. Historicky prvním programem NPR byl přímý přenos rozpravy v Senátu USA v roce 1971. Krátce poté začala NPR prostřednictvím sítě rozhlasových stanic veřejného vysílání šířit své populární programy *All Things Considered* (Vše v souvislostech), *Morning Edition* (Ranní vydání), *Weekend Edition* (Víkendové vydání).

Zhruba 600 rozhlasových stanic na celém území USA a v části Kanady, které šíří programy NPR, vykazuje v současnosti poslechovisť 12 milionů lidí denně, což představuje zhruba 5 % posluchačů.³⁸⁾

4.1 Programové dominanty NPR

Nejposlouchanějším pořadem v síti veřejného rozhlasového vysílání v USA je *Morning Edition* (Ranní vydání), vykazující týdenní posle-

chovost 9 milionů lidí.³⁹⁾ *Morning Edition* je čtyřhodinový zpravodajsko-publicistický program sestavený ze zpráv, reportáží, rozhovorů a komentářů, který *National Public Radio* vysílá z Washingtonu – a to od pondělí do pátku. Poprvé se znělka *Morning Edition* ozvala v rozhlasovém éteru v listopadu 1979. Od samotného vzniku pořadu je jeho moderátorem *Bob Edwards*.⁴⁰⁾

Každá vysílací hodina *Morning Edition* začíná minutovým přehledem základních informací (kolikátého je, co je dnes za den, moderátorovo přivítání, jaké jsou hlavní zprávy dne, jaké události se očekávají, popřípadě která slavná osobnost slaví narozeniny atd.). Poté následuje devítiminutová hlavní zpravodajská relace. Každé rádio, jež *Morning Edition* přebírá, vstupuje do této relace ve čtvrté minutě se svými lokálními zprávami, které reflektují dění v místě, odkud daná stanice vysílá. Zpravodajský vstup lokálních stanic je dvouminutový. V desáté minutě začíná první blok rozšířených zpráv a reportáží (popř. rozhovorů se zahraničními a domácími zpravodaji), které se zpravidla vztahují k hlavním událostem dne. Délka prvního bloku je devět minut. V devatenácté minutě každé hodiny znovu přichází prostor pro jednotlivé stanice, které *Morning Edition* přebírají. Ve dvouminutovém vstupu, který je jim vyhrazen, vysílají informace o počasí a zprávy o dopravní situaci. Druhý blok je osmiminutový a začíná v jedenaadvacáté minutě. Obsahuje komentář a analytický materiál k hlavním událostem dne. Ve třicáté minutě začíná další zpravodajská relace. Je pětiminutová a zprávám lokálních stanic jsou opět vyhrazeny dvě minuty. Druhá půlhodina *Morning Edition* je strukturována obdobně jako půlhodina první.⁴¹⁾

38) In: Lackmann, R. (2000): *The Encyclopedia of American Radio: an A–Z guide to radio from Jack Benny to Howard Stern*. New York: Checkmark Books, str. 205.

39) In: internetová stránka www.npr.com

40) Bob Edwards pochází z Louisville (stát Kentucky). Studoval na Univerzitě Louisville, kde získal titul bakalář žurnalistiky. Jeho kariéra rozhlasového moderátora začala v malém rádiu v New Albany (stát Indiana). Během vojenské služby v U.S. Army se podílel na přípravě televizního a rozhlasového zpravodajství *American Forces Korea Network* (AFKN) v Soulu. Po vojenské službě Bob Edwards nastoupil jako novinář do zpravodajské rozhlasové stanice *WTOP-AM* ve Washingtonu. Dokončil si své vysokoškolské vzdělání a získal titul magistra (broadcast journalism) na Univerzitě ve Washingtonu. Edwardsova spolupráce s NPR začala v roce 1974. Od roku 1979 až do současnosti je moderátorem *Morning Edition*. Bob Edwards získal několik prestižních novinářských cen. Je viceprezidentem Americké federace televizních a rozhlasových tvůrců (*American Federation of Television and Radio Artists* – AFTRA). Bob Edwards je ženatý a má tři děti. (Viz internetová adresa)

41) Grafické znázornění vysílací hodiny *Morning Edition* obsahuje Příloha č. 3 této práce.

Pořad *Morning Edition* je formátem, jenž je obvyklý u rozhlasových stanic All-News.⁴²⁾ Struktura pořadu je velmi přehledná, neobsahuje hudební složku, postavena je na stálém moderátorovi a hlasateli zpráv. Reportáže v *Morning Edition* jsou analytické a jejich stopáž se pohybuje v rozmezí čtyř až sedmi minut. Dynamizujícím prvkem celého programu je práce se zvukem, což se projevuje zvláště v reportážích (někdy i v komentářích).

Další programovou dominantou National Public Radio (NPR) je odpolední zpravodajsko-publicistický pořad *All Things Considered* (Vše v souvislostech). Jde o jeden z nejstarších pořadů z nabídky NPR. Vysílá se od roku 1971. Délka pořadu je čtyři hodiny. Jeho struktura je obdobná jako u *Morning Edition*.⁴³⁾ Rozhovory, reportáže, komentáře a další příspěvky jsou však zpravidla v *All Things Considered* delší a analyticičtější ve srovnání s ranním programem *Morning Edition*. Zkrácenou verzi pořadu vysílají veřejné rozhlasové stanice v USA i o víkendu.

Zatímco ve všední dny vstávají posluchači NPR s *Morning Edition*, o víkendu rannímu programu dominuje *Weekend Edition* (Víkendové vydání), což je další posluchačsky oblíbený pořad National Public Radio. *Weekend Edition* je dvouhodinová a NPR ji začalo vysílat v roce 1985.⁴⁴⁾ Stejně jako *Morning Edition* i *Weekend Edition* obsahuje rozšířené zpravodajské relace, reportáže, komentáře a rozhovory. *Weekend Edition* ovšem zpestřují obsáhlejší rozhovory se slavnými herci (Mel Gibson a Glen Close), hudebními skladateli (Andrew Lloyd Webber a Morton Gould) a spisovateli (Eudora Welty a Judith Krantz). Víkendový ranní pořad nabízí posluchačům rovněž poznávací telefonické soutěže, v nichž je akcentován prvek interakce s recipientem vysílání.

Program *National Public Radio* neobsahuje pouze zpravodajské či zpravodajsko-publicistické pořady. NPR se zaměřuje i na pořady hudební. Jedním z nich je populární tříhodinový pořad *Performance Today* (Koncert dne), který NPR vysílá

od pondělí do pátku. *Performance Today* přináší posluchačům nahrávky klasické hudby, rozhovory s renomovanými muzikology, rozhovory s hudebními umělci a skladateli atd.⁴⁵⁾

5. Závěrem

Ač je vysílání veřejné služby historicky především evropská myšlenka, bylo by chybou spojovat je výhradně se smíšeným (duálním) systémem uspořádání elektronických médií. Na příkladu Spojených států amerických je možné doložit, že veřejné vysílání (public broadcasting) je důležitou součástí i jednoduchého systému uspořádání elektronických médií, v němž dominuje soukromé komerční vysílání.

Při komparaci evropského vysílání veřejné služby a veřejného vysílání ve Spojených státech amerických dojdeme k závěru, že obě vysílání plní obdobnou funkci ve společnosti, existují však v rozdílných společenských podmínkách a prošla diametrálně odlišným vývojem.

Veřejné vysílání či vysílání veřejné služby, jehož existence není podmíněna komerčními motivy, je důležitou součástí většiny mediálních systémů v demokratických společnostech (včetně Spojených států amerických). Beze zbytku tak platí teze, že média veřejné služby či veřejné vysílání jsou sociálními a kulturními statky, v nichž se naplňuje komunikační solidarita společnosti a její potřeba disponovat komunikačními prostředky, které by byly k veřejnému užítí a zábavě všech občanů, a ne k soukromému prospěchu politiků či zisku podnikatelů. Proto je také v zájmu společnosti, aby činnost těchto médií podporovala a kontrolovala.

*Autor je doktorand Univerzity Karlovy,
Fakulty sociálních věd, a rozhlasový novinář.*

42) All-News je jedním ze tří formátů (zbývajícími dvěma jsou News-Talks a All-Talks) pro rozhlasové stanice s mluveným slovem. Stanice typu All-News vysílají nepřetržitý proud zpráv a informací. Rádía tohoto formátu vysílají zprávy většinou v blocích délky 20–30 minut. Zprávy jsou doplněny komentáři, reportážemi, features a rubrikami, které tvoří buď samostatné programové prvky, nebo jsou „naprogramovány“ jako součást zpráv. První rozhlasovou stanicí v USA, která ve svém programu zužitkovala formát All-News, byla v roce 1964 WNWS v Chicagu. (Viz Hass, Frigge, Zimmer: Radiomanagement.)

43) Grafické znázornění vysílací hodiny All Things Considered obsahuje Příloha č. 4 této práce.

44) In: Lackmann, R. (2000): *The Encyclopedia of American Radio: an A–Z guide to radio from Jack Benny to Howard Stern*. New York: Checkmark Books, str. 290–291.

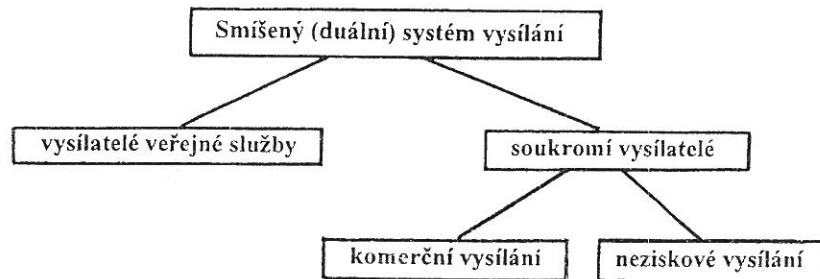
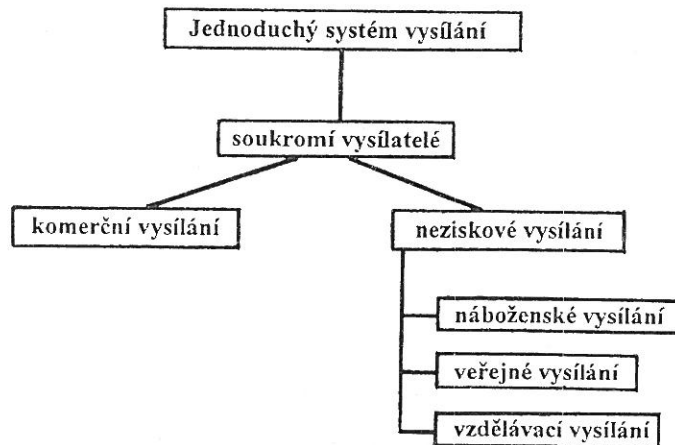
45) In: Lackmann, R. (2000): *The Encyclopedia of American Radio: an A–Z guide to radio from Jack Benny to Howard Stern*. New York: Checkmark Books, str. 221.

Literatura a použité prameny

- Boguszak, J., Čapek, J. (1997): Teorie práva. Praha: Codex Bohemia.
- Burton, P. (1968): Recent Developments in Educational Radio and Television in the United States. EBU Review, 108 B, 1968.
- Defleur, M., Ballová-Rokeachová, S. (1996): Teorie masové komunikace. Praha: Karolinum.
- Edelmann, M. (1950): The Licensing of Radio Services in the United States, 1927 to 1947. A study in administrative formulation of policy. Urbana: The University of Illinois.
- Engelbrecht, H. E. (1967): Nástin historického a právního vývoje rozhlasu a televize v USA. Rozhlas ve světě č. 9/1967. Praha: Československý rozhlas.
- Folkerts, J., Teeter, D. L. (1998): Voices of a Nation: a history of mass media in the United States. Boston: Allyn and Bacon.
- Head, S. W. (1956): Broadcasting in America. A survey of television and radio. Cambridge: The Riverside Press.
- Chester, G., Garrison, G. R. (1956): Television and Radio. An Introduction. New York: Appleton.
- Jiráček, J. (2000): Kontrola médií veřejné služby jako interpretační problém. Sborník Česká televize – věc veřejná. Praha: Česká televize.
- Knapp, V. (1995): Teorie práva. Praha: C. H. Beck.
- Lackmann, R. (2000): The Encyclopedia of American Radio: an A-Z guide to radio from Jack Benny to Howard Stern. New York: Checkmark Books.
- Porter, V. (1999): Public service broadcasting and the new global information order. InterMedia 4/27.
- Radioletter, Spring 2000, Vol. 10, Num. 1.
- Šmíd, M. (1993): Regulace rozhlasového a televizního vysílání. Praha: PI.
- Šmíd, M. (1995): Stručný slovník elektronických médií. Praha: Karolinum.
- Šubrt, K. (1970): První kroky k veřejnému rozhlasu a televizi v USA. Rozhlas ve světě, září 1970. Praha: Československý rozhlas.
- The Communications Act of 1934, with amendments and index thereto. Revised to January 1952. Federal Communications Commission: Washington, 1952.
- The Report and Recommendations of the Carnegie Commission on Educational Television. Public Television: A program for Action. 1967.

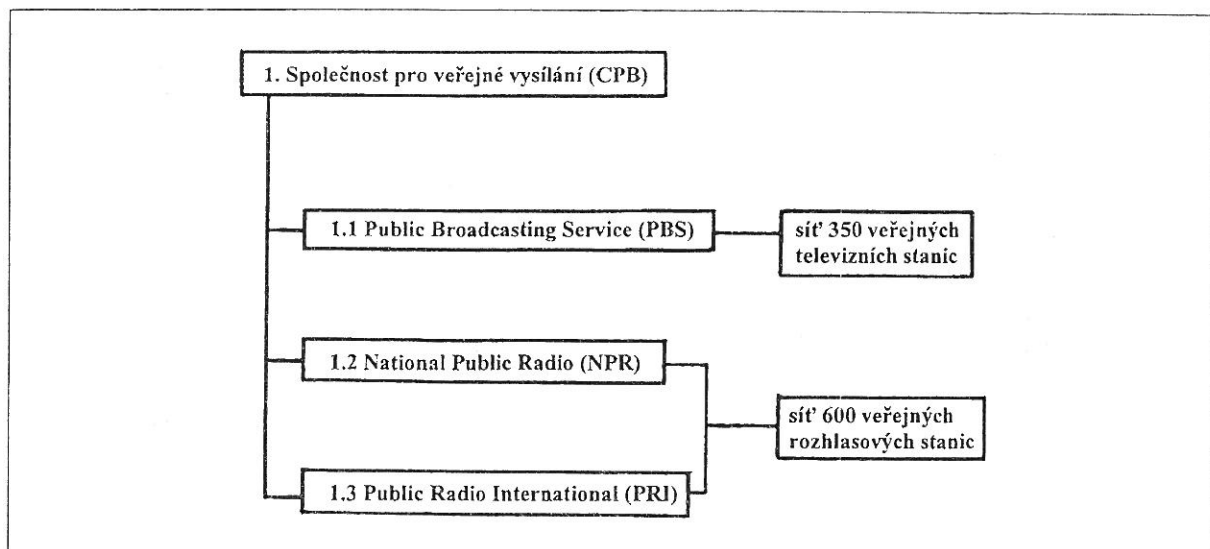
Příloha č. 1

ELEKTRONICKÁ MÉDIA V DEMOKRATICKÉ SPOLEČNOSTI

1. Smíšený (duální) systém vysílání – schéma první*2. Jednoduchý systém vysílání – schéma druhé*

Příloha č. 2

STRUKTURA VEŘEJNÉHO VYSÍLÁNÍ V USA

Příloha č. 3

